

JIHOČESKÁ UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky a psychologie

Rodina a výchova

Family and Education

Bakalářská práce

České Budějovice 2011

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. et Mgr. Lukáš Dastlík

Vypracovala:

Denisa Stoszková

Bibliografický záznam

STOSZKOVÁ, D. Rodina a výchova. České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra pedagogiky a psychologie. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. L. Dastlík.

Anotace

Rodina a výchova

Tato práce se zabývá vlivem rodiny a mateřské školy na výchovu a vývoj dítěte a je rozdělena na část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část je rozdělena na čtyři kapitoly. První kapitola Dítě je zaměřena na přirozené lidské potřeby, na etapy dětství, respektive na etapu předškolního věku. V kapitole Rodina je tento pojem vysvětlen několika autory. Další kapitola se zabývá výchovou a výchovnými styly, vlivem výchovy na chování dítěte. V poslední kapitole je dokázána nezbytnost docházky do mateřské školy, její pozitivní či negativní vliv na dítě, úskalí při vstupu dítěte do školky.

Praktická část obsahuje výzkum, který využívá metod dotazníkového šetření a rozhovoru. Cílem výzkumu bylo zjistit obecné i konkrétní informace o rodině, zda se rodiče dostatečně věnují svým dětem, jak tráví společný volný čas, jaké využívají metody, zda jsou děti i rodiče spokojeni s mateřskou školou. Výzkum je obohacen o srovnání odpovědí rodičů a odpovědí dětí.

Klíčová slova

Dítě, potřeby dětí, rodina, výchova, styl výchovy, mateřská škola, předškolní pedagogika.

Abstract

Family and Education

This study examines the influence of family and education at nursery school and child development and it is divided into theoretical and practical part.

The theoretical part is divided into four chapters. The first chapter focuses on the child's natural human needs, stages of childhood, or the stage of pre-school age. The next chapter deals with the education and parenting styles, the influence of education on child behaviour. In the last chapter, which is called Kindergarten, is demonstrated the need for attendance in kindergarten, her positive or negative influence on the child, difficulties in the child's entry into kindergarten.

The practical part includes research using survey methods and interview. The aim was to identify general and specific information about the family, whether parents give their children enough to spend joint leisure time, using methods and if children and parents are satisfied with the kindergarten. The research is enriched by comparison of responses of parents and children's responses.

Keywords

Child, child's needs, family, education, style of education, kindergarten, preschool education.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Denisa Stoszková

Poděkování:

Nejprve bych chtěla poděkovat své rodině, která mě psychicky i finančně podporovala a umožnila mi tak studovat.

Ráda bych touto cestou také poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Lukáši Dastlíkovi za jeho cenné rady a připomínky, které mi vždy s ochotou poskytoval při zpracovávání práce.

Obsah

ÚVOD	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1. DÍTĚ.....	9
1.1.1.1. Přirozené lidské potřeby.....	9
1.1.2. <i>Dětství a jeho důležité etapy</i>	12
1.2. RODINA.....	13
1.2.1. <i>Rodinné prostředí</i>	14
1.2.1. <i>Krise současné rodiny</i>	15
1.3. VÝCHOVA.....	18
1.2.1. <i>Metody, typy a cíle výchovy</i>	19
1.3.1. <i>Výchovné styly</i>	19
1.3.2. <i>Vliv výchovy na chování dítěte</i>	20
1.4. MATEŘSKÁ ŠKOLA.....	21
1.4.1. <i>Důležitost docházky do MŠ</i>	21
1.4.2. <i>Předškolní pedagogika, předškolní zařízení</i>	22
2. PRAKTICKÁ ČÁST	24
2.1. CÍLE VÝZKUMU.....	24
2.2. CHARAKTERISTIKA PROBANDŮ.....	25
2.2.1. <i>Mateřské školy České Budějovice</i>	25
2.2.2. <i>Mateřské školy Písek</i>	26
2.3. METODOLOGIE, SBĚR INFORMACÍ.....	27
2.3.1. <i>Dotazníkové šetření</i>	27
2.3.1.1. Vyhodnocení dotazníků.....	28
2.3.2. <i>Částečně standardizovaný rozhovor s dětmi</i>	38
2.3.2.1. Vyhodnocení odpovědí dětí.....	39
2.3.3. <i>Srovnání odpovědí rodičů a odpovědí dětí</i>	41
ZÁVĚR	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	45
SEZNAM PŘÍLOH	47

Úvod

„Člověk je tvor, který potřebuje výchovu. Potřebuje pomoc, aby se dovedl orientovat ve způsobu života své společnosti.“ (Schwengelerovi, 1988, s. 7)

Během své praxe v mateřské škole jsem se setkala s velkým počtem dětí pocházejících z různého rodinného zázemí, jež se lišilo výchovnými metodami, ale i s nejrůznějšími projevy dětí k dospělým a dětem v mateřské škole. Vždy je mou prioritou, aby dítě bylo ve školce rádo, aby kolektivní činnost pro něho měla vzdělávací i výchovný přínos a abychom společně vytvořili přátelskou atmosféru ve třídě. Což je někdy opravdu nelehký úkol. Vedlo mě to k úvahám, proč s některými dětmi toto soužití nefunguje. Začala jsem s učitelkou dané třídy více probírat otázku: „Jak moc ovlivňuje výchova a vše, co si dítě nese z rodiny, jeho projev v MŠ?“ Odpověďt není jednoduché. Je jisté, že každé dítě je individuální osobnost. „Ale do jaké míry je ovlivněné rodinou a co se nám v MŠ podaří překonat? Je pro dítě navštěvování mateřské školy důležité?“ Tyto otázky, tedy hlavně neznalost odpovědí na ně, ve mně vzbudily velký zájem. Rozhodla jsem se tuto problematiku hlouběji prozkoumat ve své bakalářské práci. Vzhledem k rozsahu bakalářské práce však obsah nebude natolik konkrétní. Práce bude obecnější, ale pokusím se o méně obecný závěr a vyhodnocení své práce.

Má práce je rozdělena na dvě části: *teoretickou a praktickou*.

V teoretické části, která je rozdělena na čtyři hlavní kapitoly, vymezím pojmy důležité k pochopení své práce. Kapitoly se nazývají Dítě, Rodina, Výchova, Mateřská škola a dále se člení na podkapitoly. V kapitole první nejprve vymezím pojem, poté uvedu jeho potřeby a etapy dětství. Druhá kapitola zdůrazňuje důležitost láskyplného rodinného prostředí jako nezbytnou součást výchovy, která nás ovlivňuje po celý život. Uvedu i krize rodiny, které bohužel nebývají výjimkou. Kapitola třetí vymezuje

výchovu a její styly. Kapitulu poslední jsem pojala spíše pozitivně. Chtěla bych poukázat na pozitivní vliv mateřské školy na dítě.

V praktické části se budu zabývat zkoumáním dětí navštěvujících mateřskou školu. Hlavní náplní této části bude výzkum zaměřený na zjištění informací nejprve obecnějších a dále informací týkajících se času, který společně děti s rodiči tráví, co společně dělají a zda se dětem líbí doma a v MŠ. Rovněž důležité je zjistit, jak rodiče vidí MŠ a co si myslí o tom, čím jejich děti obohatila. Zvolila jsem čtyři třídy v různých mateřských školách jižních Čech. Díky pozorování dětí v přirozeném prostředí vytvořím charakteristiky třídy jako celku. S dětmi použiji metodu rozhovoru, s rodiči dotazníkové šetření.

Cílem mé bakalářské práce je objasnit vliv rodiny na výchovu dítěte a potvrdit důležitost přítomnosti mateřské školy jako podpůrce či korektora výchovného stylu rodiny. Budu také zjišťovat, kolik času rodiče svým ratolestem věnují, co společně dělají, a jako zpeřtení praktické části uvedu, jak to vidí děti, a nakonec srovnám odpovědi dětí a rodičů.

I. Teoretická část

1.1. Dítě

V pedagogickém slovníku je pojem dítě chápán jako „*lidský jedinec v životní fázi od narození do období adolescence. Podle některých pojetí je za dítě považován i jedinec před narozením, tj. v prenatálním období vývoje člověka. Dítě a dětství je popisováno a zkoumáno v řadě věd (psychologie, psychiatrie, sociologie, lékařské vědy aj.)*“ (Průcha a kol., 2003, s. 46)

Pedagogika se zabývá celkovým vývojem dítěte. Zkoumá psychickou, fyzickou i sociální zdatnost dítěte, které se chystá na roli žáka. Pedagogové hledají vhodné formy a metody výuky. Předškolní pedagogové děti vzdělávají, rozvíjí a v podstatě i vychovávají. Vše je přizpůsobeno věku a možnostem dítěte. (Průcha a kol., 2003)

Co má dítě z rodiny čerpat především? Pocit bezpečí, pocit jistoty a pocit důvěry. Dítě potřebuje ochranu rodičovského klína a náručí, ale rovněž bezpečí při komunikaci a porozumění. Rodinu potřebuje dítě stejně jako dospělý.

1.1.1.1. Přirozené lidské potřeby

V této kapitole je zdrojem přímých i nepřímých citací Kopřiva a kol. (2008)
Podle Abrahama Maslowa, upraveno v díle Kopřivy a kol. (2008, s. 189)

Vyšší potřeby

Potřeby seberealizace

Potřeby sebeúcty a uznání

Potřeby sounáležitosti a lásky

Potřeby bezpečí

Fyziologické potřeby

1. *Nejdříve se ozývá tělo – fyziologické potřeby*

„Mezi fyziologické potřeby patří potřeba přijímání potravy, tekutin, dýchání a vylučování, přiměřené teploty, rozmnožování, pohybu a aktivity a také odpočinku, spánku a jejich střídání.“ (s. 191-193)

Pokud jsou naše požadavky na dítě v rozporu s jeho fyziologickými potřebami, často nepodává takové výkony, jako když jsou tyto potřeby uspokojeny. Často se na dítě zlobíme v podstatě neprávem. Jako příklad můžeme uvést typickou situaci, kdy tatínek učí své dítě zavazovat tkaničky. Dítě má žízeň a nedokáže se na zavazování soustředit. Tatínek žízeň bere jako výmluvu, ale není tomu tak. Rozdíly výkonů při uspokojených a neuspokojených potřebách jsou velké.

2. *Důvěra, řád, pravidla a předvídatelnost věcí – potřeby bezpečí*

„Do této oblasti patří potřeba přístřeší, ochrany, jistoty, stálosti, řádu ve světě věcí i lidí. Máme potřebu vyhýbat se chaosu, ohrožení, násilí, něčemu neznámému či neobvyklému, co vypadá hrozivě, skrýt se před nebezpečím. Patří sem i potřeba vlastního teritoria. Můžeme prožívat ohrožení fyzické, psychické i sociální.“ (s. 194)

Pro zajištění pocitu jistoty je třeba stanovení pravidel, jejich dodržování a pevnost. Dítě díky pravidlům ví, co si může dovolit a co může očekávat při jejich porušení. Při neuspokojení těchto složek dítě reaguje negativně, straní se, nezapojuje se do činností, téměř nekomunikuje, chová se agresivně a asociálně ke svému okolí.

3. *Chceme milovat a být milováni, někam patřit – potřeby lásky a sounáležitosti*

„Potřebujeme, aby nás druzí přijímali takové, jací jsme, a abychom byli s několika lidmi v intenzivních citových vztazích. Máme potřebu, abychom milovali a byli milováni, abychom byli pozitivně přijímáni členy různých skupin, na prvním místě rodiny, ale také dalších – party přátel, školy, třídy....“ „Láska je cit, který se nenaděluje za odměnu.“ (s. 196)

Z této kapitoly vyplývá potřeba dětí mít jistotu, že je rodiče milují, přestože na ně zrovna křičí, že i paní učitelka v mateřské škole, která dítě posadila k samostatnému

stolečku, jej má ráda. Dítě potřebuje být ujišťováno, že ho nemilujeme pro jeho modré oči či pro jeho milé chování. Potřebuje vědět, že ho rodiče milují, ať se s ním smějí či se na něj zrovna zlobí, milují ho pro jeho individualitu a jedinečnost.

4. *Rodíme se s potřebou cítit se jako hodnotná lidská bytost – potřeby uznání a sebeúcty*

„Tato oblast představuje potřebu být přijímán, respektován a oceňován jako důležitá, kompetentní a hodnotná osoba. Máme potřebu si vážit sami sebe a hodnotit se pozitivně, také mít pocit, že jsme v něčem úspěšní, že děláme věci dobře.“ (s. 199)

Naše sebeúcta se odvíjí od toho, jak nás druzí lidé přijímají a jak se k nám chovají. Úspěch však nespočívá v soutěžení a následném vítězství (v MŠ se soutěžení nedoporučuje). Činnosti v MŠ je potřeba přizpůsobovat tak, aby mohl být každý oceněn a cítil se jako vítěz, přestože nešlo o soutěž.

5. *Každý člověk se na něco hodí – potřeby seberealizace, sebeuskutečnění*

„Patří sem snaha pochopit sám sebe i druhé, stát se tím, kým se člověk může a má stát, naplnit své možnosti růstu a rozvoje, nepromarnit to dobré, co nám bylo dáno do vínku.“ (s. 201)

Každé dítě je individuální osobnost a s tímto vědomím je potřeba k dítěti přistupovat, respektovat jeho individuální potřeby, individuální možnosti rozvoje dovedností a schopností.

6. *Naplňování lidství – vyšší potřeby*

„Tyto potřeby jsou v pravém slova smyslu lidské. Jsou to potřeby estetické (potřeba krásy), etické (potřeba pravdy, spravedlnosti, mravnosti), potřeby duchovní (věřit v něco, co nás přesahuje – hledání smyslu života).“ (s. 204)

S věkem se mění potřeby i smysl života. V této oblasti je pro dítě důležité být v prostředí estetickém a příjemném. Do vytváření estetického prostředí (doma, v MŠ) bychom dítě také měli zapojit, je třeba zeptat se na jeho názor, vyhovět jeho přáním.

Výše uvedené potřeby spolu úzce souvisí a jsou propojeny. Nejprve musíme uspokojit potřeby nižší, abychom mohli dojít k těm nejvyšším. Uspokojení základních lidských potřeb je důležité pro tělesnou, psychickou i sociální pohodu jedince.

1.1.2. Dětství a jeho důležité etapy

Dětství lze definovat z mnoha pohledů. Z pedagogického hlediska je dětství „počáteční období životní dráhy každého jedince, začínající narozením a končící změnou dítěte v adolescenta (tj. asi ve věku 14-15 let). Jde o období intenzivního vývoje tělesného, intelektuálního, jazykového, emocionálního a sociálního, v jehož průběhu se formují rozhodující rysy osobnosti člověka. (Průcha a kol., 2003, s. 41)

Zásadní vliv na vývoj a formování rysů osobnosti člověka má v první řadě rodina, dále školní prostředí a společnost. Je třeba dítěti v tomto formování napomáhat vhodnými způsoby, odpovídajícími jeho věku a potřebám. Dětství je rozděleno na jednotlivé fáze. Tato bakalářská práce je zaměřena na fázi předškolního věku. Předškolní věk, stejně jako ostatní fáze dětství, má své specifické charakteristiky a průběh vývoje.

Předškolní věk. Pro toto vývojové období dítěte je charakteristický věk od 3 do 6 let. V tomto období je pro předškolní dítě důležitá hra. Dítě hrou získává různé poznatky či vědomosti, učí se základním návykům a pravidlům, socializuje se. Předškolní dítě zpravidla navštěvuje mateřskou školu, která není povinná, ale je důležitá nejen pro přípravu dětí do základní školy. (Průcha a kol., 2003)

1.2. Rodina

Zde lze uvést mnoho definic. Podle psychologického slovníku je rodina „*společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí*“. (Hartl, 1994, str. 181)

Edith Schaefferová (1975, s. 22) uvádí ve své knize, že „*rodina je ekologicky vyvážené prostředí určené k růstu lidských bytostí. Vznikla k tomuto účelu. Byl to Boží záměr spojit muže a ženu, aby byla vytvořena první rodina*“.

Odlišujeme **rodinu orientační**, kde dítě je objektem výchovy, **rodinu reprodukční**, ve které se z dítěte, které bylo objektem výchovy, stává dospělý jedinec, přebírající roli rodiče, a posledním typem je **rodina nukleární**, kde vystupují rodiče a děti (dvougenerační jádro). (Havlík, Kořa, 2002)

„*Rodičovství připomíná jízdu na horské dráze. Jakmile nastoupíte, nemáte šanci vystoupit. Nikdy nevíte, co na vás za rohem čeká. Někdy jste nahoře, jindy dole.*“ (Sharry, 2006)

O rodině mluvíme, kdy jsou dospělí schopni převzít odpovědnost za nového člověka, uvědomit si jeho hodnotu a respektovat ho. Rodiče by měli chtít dobro pro své dítě a v duchu toho jednat, mají odpovědnost za vytvoření pozitivního rodinného klimatu. Velmi důležité je pozitivní přijetí dítěte, kdy rodiče očekávají dítě s láskou.

Rodiče plní funkce rodiny, kterými podle Havlíka (2002, s. 68) jsou „*biologická, reprodukční a emocionální funkce a tvorba domova, ekonomická funkce, socializační a výchovná funkce*“.

V rodině, hlavně při výchově, je důležitá pevná mužská ruka. Muž se stará o rodinu, její finance a celkovou spokojenost a chod rodiny. Bývá přirozenou autoritou a vzorem svých dětí. Výchova bez otce nemá ten správný směr a dítě je o mnoho ochuzeno jak z hlediska zážitků, tak z hlediska vzoru. Dítě poznává rozdíly mezi muži a ženami, jejich projevy chování a přístupy k dětem. (Augustyn, 2004)

Muži jsou vůči jejich malému potomkovi vybaveni stejnými mechanismy jako ženy. Staví se k dítěti stejně jako matky, dotýkají se ho stejným způsobem, dívají se na něho ze stejné vzdálenosti, velký rozdíl nebývá ani u řeči, mluví na něho vyšším hlasem atd. (Možný, 1999)

Každé dítě nemá to štěstí mít svou vlastní rodinu, ať už je důvod jakýkoliv. Pomoci těmto dětem mohou tři formy rodinné péče: **Náhradní rodina** = „Rodina přebírající práva a povinnosti vlastní rodiny dítěte. Podmínky stanovuje zákon.“ **Osvojení (adopce)** = „Forma náhradní rodičovské péče. Podle zákona o rodině cílem osvojení je založit mezi osvojitelem a osvojencem takový právní vztah jako mezi přirozenými rodiči a dětmi a vytvořit tak osvojenému dítěti stabilní a harmonický domov.“ **Pěstounská péče** = „Forma náhradní rodinné péče, při níž z hlediska práv je vztah mezi náhradní rodinou a dítětem volnější než při osvojení.“ (Průcha a kol., 2003, s. 131, s. 149, s. 164)

Ať už dítě vyrůstá v úplné, neúplné či náhradní rodině, nejdůležitější je zajistit kvalitní rodinné zázemí.

1.2.1. Rodinné prostředí

„Vzhledem k funkcím rodiny v lidském společenství považuje se rodinné prostředí za nejvýznamnější zdroj vlivů formujících vývoj jedince. Rodinné prostředí působí na základní psychické, tělesné a sociální charakteristiky vývoje dítěte od narození až mnohdy do období dospělosti, zejm. ovlivňuje jazykovou a komunikační kompetenci dítěte jeho kognitivní a emoční vývoj, postoje, předsudky a hodnotové orientace aj. (Průcha a kol., 2003, s. 202-203)

České i zahraniční empirické výzkumy potvrzují vliv úrovně vzdělání rodičů na výsledky žáků, odráží se to do jejich přístupu k učení a poznání. Rodina má velký vliv na životní styl, profesi, postavení jedince aj. Lze se domnívat, že negativní projevy dětí (agrese, asociální chování, vandalství) jsou zapříčiněny nekvalitním rodinným zázemím přímo působícím na dítě.

Domov není jen místo, kde dítě dostane najíst, kde je zajištěna správná životospráva, ale měl by být hlavně místem, kam se dítě těší, kde je rádo a kde má dostatek klidu, pohody, jistoty a lásky. Dítě by si mělo domova vážit, záměrně ho nepoškozovat a podílet se na jeho úklidu a udržení příjemné atmosféry. Rodiče by měli dbát na to, aby se dítě chovalo odpovědně k věcem i lidem v rodinném prostředí (i mimo něj).

Když se řekne rodina, každý si představí něco jiného. Někteří si představí maminku teplou náruč, jiní si vybaví dobrodružné výpravy s tatínkem. Ať už je to tak či onak, měli bychom se při pomýšlení na rodinu cítit přinejmenším dobře. Rodinné prostředí je podstatné též pro utváření vztahů především mezi dítětem, rodiči a dalšími členy rodiny. Citový vztah dítěte k „jeho lidem“ není založen na tom, že ho např. matka krmí, nýbrž že mu rodiče poskytují pocit bezpečí a jistoty. (Matějček, 2007)

„Specifický citový vztah dítěte k mateřské osobě se rozvíjí v plné síle kolem 7. - 8. měsíce života. V té době dítě protestuje, když si ho matka nevšimne, když je někde nechá a jde pryč, domáhá se její přítomnosti, bojí se cizích lidí, výrazně začíná dávat přednost někomu z těch „svých“, před všemi ostatními.“ (Matějček, 2007, s. 14)

V této době jsou již intelektové schopnosti dítěte natolik rozvinuty, že je schopno rozlišovat známé, což pro něj představuje bezpečí, a neznámé, představující pro něj nebezpečí. V neznámé osobě se pro dítě nyní potenciálně skrývá nebezpečí života. Dochází k vytvoření zásadní a základní důvěry v lidi. Je velice důležité, aby dítě prožilo toto období šťastně. (Matějček, 2007)

1.2.1. Krize současné rodiny

Riziko rodiny mohou představovat příliš mladí rodiče, kteří mají nereálné výchovné požadavky, mají větší sklon dítě trestat, manipulovat s ním a přizpůsobovat ho životu dospělých, připravují dítě o dětství.

Naštěstí se v současné době přistupuje k zakládání rodiny racionálněji. Jako pozitivum vidíme stoupající věk, v němž páry vstupují do manželství, jako negativum s tímto související pokles sňatečnosti i porodnosti. Se stoupajícím věkem stoupá vyzrálость rodičů a je zde větší pravděpodobnost, že zvládnou lépe péči o rodinu, včetně výchovy dětí. V opačném případě si nese do života nedůvěru, s čímž souvisejí různé problémy např. v sociální integraci, problémy s prospěchem, poruchy chování aj.

„Od konce padesátých let ženy hromadně opouštějí domácnosti a profesní kariéra se pro ně stává stejně důležitou jako pro muže.“ (Možný, 1999, s. 21)

Běžné konflikty / krize rodiny:

Vycházím ze zdroje, kterým je Matějček a Dytrych (2002).

Ekonomika

Jedná se především o finanční problémy, kdy se mladé páry berou dříve, než dokáží zabezpečit rodinu. Případně nemají stálé zaměstnání, dostanou výpověď a finanční situace rodiny se výrazně zhorší. S nedostatkem financí přibývá hádek mezi rodiči, výčitek, kdo za to může.

Konflikty s prarodiči dítěte

S rozdílným věkem přicházejí i rozdílné názory jak na způsob života, tak na výchovu dětí. Je potřeba domluvit pevná pravidla, která musí všichni dodržovat a respektovat. Při nedodržování pravidel dochází k hádkám jak mezi rodiči a prarodiči, tak zpravidla i mezi rodiči navzájem. Ideální je, když prarodiče respektují rodiče, a tudíž se snaží o dodržování jejich metod ve výchově dítěte. Prarodiče mohou pomoci.

Výchova a prosperita dítěte

Po narození dítěte mohou vzniknout dohady o způsobu výchovy. Rodiče se domlouvají na stylu výchovy. Později zkoumají, jaké dítě je, co se jim na něm líbí, a pokud je na něm něco negativního, kdo to způsobil, aj. Rodiče často při svých konfliktech využívají dítě jako svého prostředníka a soudce. Problémem je také časté svalování viny na dítě.

Žárlivost

Žárlivost je zvláštní stav, při kterém jsou přítomny především emoce. Jedná se o propojení různých pocitů, které člověk nedokáže potlačit. Každý člověk se projevuje jinak, někdo je neklidný, napjatý, nedokáže se soustředit a koncentrovat, jiný je agresivní, nepříjemný, silně pesimistický. Žárlí i děti. Na sourozence, známé, kamarády.

Rozvod

Následkem rozvodu dochází ke stresu, zhoršení koncentrace, agresivnímu chování, frustraci, některé dívky se stahují do sebe. Děti neví, co s nimi bude, a mají

strach tuto otázku rodičům položit. Pro některé děti je rozvod rodičů něco, s čím se nedokážou srovnat, chovají se jinak než dříve, dělají rodičům naschvály a zazlívají jim, že nechtějí zůstat spolu. Je důležité s dítětem hodně mluvit, vysvětlit mu, proč to tak je.

Nemoc rodičů

Při onemocnění matky se o rodinu a děti v nejlepším případě stará babička, pokud žije blízko. Zvládne domácí práce i péči o děti, případně si s tím musí poradit otec. Děti nemoc rodičů nesou těžko, rodiče jsou pro ně vzorem, symbolem síly a zvládnání všech situací. Najednou maminka nevaří, neuklízí, moc si s dětmi nehraje, jen leží. Děti jsou nejisté, mají o rodiče strach. Situace je pro ně nepřírozená.

Nemoc dítěte

Pokud dítě onemocní, vše se mu přizpůsobuje. V rodině se mění téma hovorů, priority, ale i zájmy a volnočasové aktivity. Dítěti chybí sociální kontakt, je podrážděné, znuděné, často je na rodiče nepříjemné. Je těžké maroda udržet v posteli a zabavit ho.

Ztráta rodičů úmrtím

Úmrtí jednoho z rodičů (v horším případě obou) je většinou náhlé a nečekané, nelze se na to připravit. V tomto se liší rozvod, se kterým kvůli předchozím konfliktům počítat můžeme. Dítě vzpomíná na zesnulé rodiče a zpravidla si je idealizuje.

Truchlení dítěte předškolního věku se pomalu přibližuje truchlení dospělých. Období truchlení může být různě dlouhé a silné. Nejprve přijde šok z nepřítomnosti milované osoby. Poté protest, dítě je beznadějně a zoufalé, začne si uvědomovat, že ztráta je trvalá a že milovaná osoba už se nikdy nevrátí. Dítě se začne postupně uklidňovat a snaží se s touto tragickou událostí smířit, potřebuje dostatek času a klidu.

Stěhování

Děti vnímají tyto změny dosti citlivě a trvá nějaký čas, než si zvyknou. Přijdou o kamarády ze školky, z okolí bydliště, nebude je učit oblíbená učitelka. Děti jsou v novém prostředí nejisté a potřebují více lásky, pozornosti a jistoty. Dítě potřebuje podpořit, slyšet, že o kamarády nepříjde. Dítě děsí, že ho děti v místě nového bydliště nepřijmou a nebudou mít rády.

1.3. Výchova

Zkoumáním výchovy v celé její komplexnosti se zabývá pedagogika. Předmětem jejího zkoumání je především obsah, organizace, věcné a psychosociální podmínky, životospráva, metody a formy, cíle, výstupy výchovného a vzdělávacího procesu.

Výchova je *„proces záměrného působení na člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji.* (Průcha a kol., 2003, s. 277)

Výchova nemá učena žádná pravidla, podmínky či postup. To, jaký výchovný styl využít a jaká pravidla ve výchově dodržovat, je zcela na rodičích. Ti jsou odpovědní za své vychované dítě, v mnohých případech za dítě nevychované. Rodiče se domlouvají na stylu výchovy a domluvená pravidla kromě dítěte dodržují i oni. Vychovat slušnou, autonomní osobnost se zdravým sebevědomím a psychikou není úkolem jednoduchým. Vyžaduje to spoustu času a především trpělivosti. Vždy se vše nedaří podle našich představ, proto se nesmíme při prvních výchovných neúspěších vzdát. Ve výchově jsou nejdůležitější první roky života dítěte, kdy si osvojuje základní pravidla a poznává hranice, které nesmí překročit.

Citová výchova se týká prohlubování a obohacování citového života dítěte. Dochází k ní v rodinném, školním a společenském prostředí, kde se navazují vztahy mezi dospělými, dětmi, ale i k sobě samému a k okolnímu životu. Dítě se učí navazovat vztahy, emočně je prožívat a vážit si jich. Zvládá své emoce.

Výchově se lze věnovat v rodině či v instituci.

Rodinná výchova je uskutečňována v rodině, kde hlavními vychovateli jsou rodiče, dále pak prarodiče, sourozenci. Rodinná výchova a rodinné prostředí je velice významným činitelem pro utváření osobnosti člověka.

Institucionální výchova je realizovaná ve vzdělávací instituci, kterou se rozumí škola, školské zařízení zaměřené na výchovu a vzdělávání dětí.

1.2.1. Metody, typy a cíle výchovy

Než začneme dítě vychovávat, stanovíme si cíl, což je „*v nejobecnější podobě ucelená představa (ideál) předpokládaných a žádoucích vlastností člověka, které lze získat výchovou.*“ (Průcha a kol., 2003, s. 29)

Záměrná výchova

Při tomto typu výchovy záměrně působí vychovatel na vychovávaného, přičemž vychovatel si uvědomuje cíl, který si předem stanoví, a snaží se o jeho naplnění.

Výchova vzorem

Děti se učí vzorem, neboli nápodobou, což je pro ně naprosto přirozené. Rizikové je, že dítě se učí i podle nesprávných vzorů. Je důležité, aby dítě mělo dostatek podnětů a správných vzorů. Učí se též sledováním filmů. Pokud je hrdina agresivní, zvyšuje se u něho agresivita. A naopak - pokud jde o film pozitivní, plný přátelských vztahů, dítě je často empatické a dokáže se chovat prosociálně.

Spontánní (funkční) výchova

Tento typ výchovy je nezbytný pro osvojení základních vědomostí, dovedností, návyků, hodnot, pravidel vzhledem k věku dětí. Výše uvedené však nezískává jen při této cílevědomé výchově, ale i při různých neřízených činnostech.

Výchova prožitkem (výchova dobrodružstvím)

Realizovaná zpravidla rodinou nebo předškolním zařízením (školka v přírodě, vodácké akce). Je zaměřená na vztahy mezi lidmi, ale i na vztah k prostředí, na zvládání obtížných situací, které mohou dítě v životě potkat.

1.3.1. Výchovné styly

Výchovný styl je „*souhrn záměrných i spontánních způsobů chování vychovatele k vychovávanému. Tradičně se uvádějí: autoritativní výchova, liberální výchova, demokratická výchova.*“ (Průcha a kol., 2003, s. 279)

Autoritativní styl výchovy je charakteristický častými příkazy, zákazy, tresty, pevnými a neměnnými pravidly. Dítě nemá prostor pro samostatnost, seberealizaci. Podřizuje se autoritě a je nuceno k bezpodmínečné poslušnosti.

Pro zdravý vývoj a rozvoj dítěte je **demokratický výchovný styl** považován za nejvhodnější. Vyznačuje se působením dobrých vzorů, vysvětlením, přiměřenou volností, zaměřením na individuální potřeby dítěte. Dítě má dostatečný prostor pro samostatnost, samostatné jednání vzhledem k věku dítěte. (Průcha a kol., 2003)

Liberalní styl výchovy je svobodný, volný s malými požadavky a s téměř žádným řízením. Dítě má naprostou volnost, což u něho způsobuje nejistotu, vše je na něm a ono neví, jak s tím naložit. Dítě vychovávané tímto stylem často nerespektuje společenské normy a pravidla, mívá problémy s integrací a činnostmi ve skupině.

1.3.2. Vliv výchovy na chování dítěte

Dítě potřebuje ocenění, spoustu chvály, povzbuzení, projev důvěry v dítě a jeho schopnosti. Někteří rodiče mají pocit, že když na dítě budou křičet a budou řešit každou jeho chybu, je to tak výchovně správně. Při neustálém kritizování dítěte a jeho chování dítě uvěří tomu, že je špatné, zlé, a smíří se s tím, stagnuje. Naopak, když se rodiče zaměří na to pozitivní (např. dítě pomůže mamince, sourozenci) a ocení jeho chování, dítěti připomínáme, co dělá správně, lépe si osvojuje, co je správné, a rádo v tom chování pokračuje. Prospívá to i vztahu mezi rodiči a dětmi. Dítě chválíme za konkrétní činnost, chování. (Sharry, 2006)

Při výchově lze využívat odměn, které by dítě měly motivovat, být zajímavé a podnětné. Odměny odpovídají věku, požadavkům a zálibám dětí. Při přemíře odměn dochází k tomu, že si dítě odměn neváží a přestávají pro něho být motivující. Dítě by mělo vědět, za co a jakým způsobem odměnu může získat. Snaží se najít si cestu k cíli, a pokud tuto cestu zvládne projít, neprojevuje se u dítěte jen radost z odměny, ale i z toho, že to dokázalo. Tresty nebývají ve výchově vhodnými „pomocníky“.

Při výchově je nutné stanovení a dodržování pevných pravidel. Důslednost není trest, ale odměna. Děti zkoušejí hranice a my nesmíme povolit. Pravidla bychom měli stanovovat kladně, například o jídle mluvíme hezky, s hračkami zacházíme opatrně.

1.4. Mateřská škola

Předškolního vzdělávání se ve školním roce 2010/11 účastní 331,8 tis. dětí, z toho v mateřských školách 328,6 tis. dětí a 3,2 tis. dětí v přípravných třídách pro děti se sociálním znevýhodněním a v přípravném stupni základní školy speciální. V porovnání se školním rokem 2009/10 vzrostl počet dětí v mateřských školách o 4,7 %.
<http://www.reditelskoly.cz/show.asp?id=889>

Při nástupu do mateřské školy rodiče většinou poprvé odevzdají své děti někomu mimo kruh rodinný. Toto období je velice důležité, avšak pro většinu rodičů i dětí zpočátku nezvyklé a složité. Je naprosto normální, že při prvních návštěvách školky je dítě nejisté, nechce, aby rodiče odešli. Musí si zvyknout na nové prostředí, což ve většině případů netrvá příliš dlouho. Po nějaké době (velice individuální) si děti zvyknou a naučí se každodenní rituály a jsou smířeny s tím, že rodiče poté, co svým dětem pomohou s převlečením, doprovodí dítě do třídy a odejdou, v domluvenou dobu si je zase vyzvednou. Dětem se zpravidla ve školce líbí, mají hodně nových kamarádů, hodně paní učitelky a zábavný program, o kterém pak nadšeně vyprávějí svým rodičům. Dítě má strach hlavně z toho, zda ho ostatní děti přijmou, zda ho budou mít rády, jestli na něj bude paní učitelka hodná, jestli bude malovat tak hezky jako jeho kamarád. (Jungwirthová, 2009)

1.4.1. Důležitost docházky do MŠ

Mateřská škola se nezapočítává do povinné školní docházky, ale doporučuje se, aby dítě navštěvovalo MŠ minimálně rok před nástupem do školy.

Každé dítě má nárok být naplněno seriózní předškolní výchovou, která jemu i jeho rodičům ve spoustě věcí pomůže a leďacos i usnadní. Mateřská škola působí jako osvěta a napomáhá posilovat výchovnou funkci rodiny. Může rodičům ukázat partnerství mezi rodiči a dětmi, dokázat, že dítě je rovným partnerem, který má také své hodnoty.

Pocity smutku, nejistoty a odloučení jsou sice nepříjemné a dítě při vstupu do školky většinou provázejí, ale jedná se o důležitou součást v jeho vývoji a rozvoji, učí

se s novou situací vyrovnávat, zvyká si na odloučení od rodičů, učí se soužití s dětmi a paní učitelkou. Život je o změnách a různých omezeních a toto je dobrá příprava.

Přínosy mateřské školy dětem

V první řadě se dítě učí pravidlům a jejich dodržování, také se podílí na jejich tvorbě. Zvyká si na denní řád a rituály. Učí se hygienickým, stravovacím návykům, odpočívát a relaxovat, dále se učí dělit se s kamarády o hračky, pomoci kamarádovi v nouzi, být empatický a chovat se prosociálně.

Dítě se učí navazovat vztahy, s čímž souvisí i rozvoj řeči. Paní učitelka v mateřské škole dítě motivuje k učení, pohybu a nejrůznějším aktivitám rozvíjejícím dětské schopnosti a dovednosti. Ve školce se dítě učí hodnotám.

Cílem mateřské školy je vychovat dítě, které bude připravené na vstup do školy, ale i do dalšího života. Snem snad každé učitelky je, aby dítě z její třídy odcházelo se zdravým sebevědomím, znalostmi z různých oblastí souvisejících s naší společností a životním stylem, se zájmem o poznání, s empatickým a prosociálním chováním.

Negativem je nedostatek školek a s tím související velký počet dětí ve třídě. Rodiče se obávají toho, zda jejich dítě bude do MŠ vůbec přijato.

1.4.2. Předškolní pedagogika, předškolní zařízení

Předškolní pedagogika se zaměřuje na teorii i praxi výchovy, vzdělávání a vývoj dětí předškolního věku v rodině či mateřské škole. České mateřské školy jsou na výborné úrovni. Většina mateřských školek naplňuje veškeré potřeby dítěte předškolního věku. Děti se setkávají s manuálními pracemi, získávají poznatky z aktuálních témat běžného života. (Jungwirthová, 2009)

Předškolní výchova je zaměřená na přirozený fyzický, psychický a sociální vývoj dítěte a připravenost na povinnou školní docházku. U nás je předškolní výchova zabezpečena předškolními zařízeními. Vyrovnává rozdíly a nedostatky dětí.

Mezi předškolní zařízení u nás patří „*mateřská škola, přípravný stupeň pomocné školy, přípravný ročník základní speciální školy a zvláštní školy, přípravná třída.*“ (Průcha a kol., 2003, s. 186)

Je důležitý výběr MŠ? A podle čeho vybírat?

Tyto otázky si pokládá ne jeden rodič, ale hledáním odpovědi se bohužel příliš nezabývají a hledají pohodlná řešení. Správná volba školky je opravdu důležitá, a pokud se to podaří, může dítěti správně zvolená školka pomoci při vstupu do školy a do budoucna to bude pro něho velkým přínosem. Dítě bude rozvíjeno a vychovááno podle představ rodičů, tedy pokud nepodcení výběr. Většina rodičů však volí podle dostupnosti od jejich bydliště či práce. Může to mít i své výhody, dítě nemá takový strach z toho, že ho děti nepřijmou, protože už tam kamarády má (bydlí ve stejném domě, navštěvují stejné hřiště,...). Samozřejmě je důležitější, aby rodiče volili spíše školku, která jim vyhovuje svým zaměřením, pravidly, mottu, denním programem či nabídkou různých kroužků. Dále by se rodiče měli dívat na to, zda je interiér i exteriér příjemný, jestli je zahrada i třída dostatečně vybavena. Každý rodič má možnost získat nejrůznější informace o školce a jejím chodu, o učitelkách, dokonce mohou přijít do třídy a vidět, jak paní učitelka s dětmi pracuje.

2. Praktická část

Ve svém výzkumu se zaměřuji na potvrzení důležitosti rodiny a nezbytnosti mateřské školy. Mým záměrem bylo zjistit, zda se rodiče věnují dostatečně svým dětem, či zda pro pracovní vytíženost nemají na dítě čas. Podstatnou a jistě zajímavou součástí mého výzkumu bude srovnání odpovědí rodičů a odpovědí dětí.

Zajímá mě tedy:

- Kolik dětí je v rodinách, kde děti vyrůstají
- Jaký výchovný styl rodiče využívají, zda využívají odměn a trestů
- Kdo je doma hlavní „vychovatel“
- Kolik času rodiče věnují svým dětem, své práci
- Zda jsou děti samostatné, zda se děti cítí dobře doma i v MŠ – co tam dělají
- Pocity rodičů, týkající se zvládnání výchovy – procentuelně vyjádřené
- Pozitivní působení MŠ – co díky ní dítě zvládá, v čem se zdokonaluje

2.1. Cíle výzkumu

Prvním cílem praktické části bylo charakterizovat jednotlivé třídy mateřských škol v Českých Budějovicích a v Písku, kde proběhlo dotazníkové šetření či rozhovory s dětmi. Přiblížím zde i zaměření škol.

Mým druhým cílem bylo vyhodnotit dotazníky a rozhovory s dětmi cíleně zaměřenými otázkami, vyvodit závěr a zjistit rozdílnost odpovědí dětí a odpovědí rodičů na stejné či podobné otázky.

Třetí cíl je zaměřen na zjištění vlivu mateřské školy a rodiny na výchovu dětí z pohledu mého (na základě pozorování dětí a jejich projevů v mateřské škole, dotazníků a rozhovorů s dětmi), učitelek v MŠ i rodičů.

2.2. Charakteristika probandů

2.2.1. Mateřské školy České Budějovice

Mateřská škola Nerudova

V této mateřské škole, přesněji ve třídě Skřítků, jsem provedla dotazníkové šetření a vedla rozhovory s dětmi. Třidu navštěvuje 22 dětí. Jedná se o třídu s prvky waldorfské pedagogiky. Panuje zde přátelštější atmosféra než v jiných třídách, které jsem měla možnost navštívit. Děti pracují převážně s přírodními materiály, mají své rituály, kterými každý den zdraví nový den, přírodu, ale i své kamarády.

Paní učitelky mají přátelský vztah i s rodiči, se kterými se scházejí při různých školních i mimoškolních akcích. Děti se učí činnosti a práce z různých oblastí, například každý týden pečou (chléb, koláče aj.), sbírají odpadky v okolí školky a mnoho dalšího.

V této třídě jsou děti ve věku od 3 do 6let. Starší děti pomáhají mladším a jsou jejich vzorem, od kterého se mladší děti učí. Bývá to tak ve všech smíšených třídách, ale v této třídě s waldorfskými prvky je to více zřejmé. Více se tu mluví o mezilidských vztazích, o tom, jak je důležité pomoci mladším nebo slabším dětem (osobám). Děti se učí prosociálnímu chování, kladnému vztahu k přírodě a společnosti.

Mateřská škola Větrná

Mateřská škola se nachází v klidné sídlištní zástavbě. Kolem je dostatek zeleně. Mateřská škola se pyšní velkou zahradou s prolézačkami a kumbálkem s nejrůznějšími hračkami, pomůckami, dopravními prostředky apod. Na své si zde přijdou opravdu všechny děti, nabídka činností je pestrá jak v interiéru, tak v exteriéru.

Ve třídě zaměřené na všeobecné znalosti, kterou navštěvují děti ve věku 5 až 6 let (výjimku tvoří pár čtyřletých dětí), jsem provedla dotazníkové šetření a vedla rozhovory s dětmi. Jsou zde stanovena pravidla, na jejichž dodržení paní učitelka lpí, avšak mám pocit, že tady panuje nekázeň. Při počtu 26 dětí v jedné třídě se v podstatě není čemu divit. Nemyslím si ale, že to je jen vysokým počtem dětí, případně slabou

motivací ze strany učitelky, ale spíše vlivem rodiny. Za což jsem byla vlastně ráda. Spolupráce s rodiči nebyla vždy úplně příjemná a jednoduchá. Po prostudování dotazníků a odpovědí dětí, získaných při rozhovoru, jsem si spojila souvislosti mezi projevy dětí v MŠ a vlivem rodiny. Většina rodičů využívá demokratický či liberální styl výchovy. Děti reagují na zákazy, příkazy a vše chtějí dělat jen za odměnu nebo nějaký úplatek.

2.2.2. Mateřské školy Písek

Mateřská škola Alšova

Tato mateřská škola se nachází v klidné části města, odkud je to do přírody jen pár krůčků. Zahrada je dostatečně velká a svou nabídkou činností zajímavá. Dítě je v častém kontaktu s přírodou, učí se přírodní zákonitosti, poznává přírodu a učí se o ní pečovat, či jí aspoň neškodit. Příroda je tak pro dítě důležitá a známá.

Třída Medvíďat je charakteristická věkem dětí od 5 do 6 let, s 25 „medvíďaty“. V této třídě jsem absolvovala minulý rok praxi, nyní však většina dětí, které jsem znala, navštěvuje základní školu. Se získáním odpovědí na otázky svého šetření jsem zde neměla žádný problém, rodiče byli ochotní, neboť mě znají jako praktikantku i jako sestru jednoho „medvíďete“. Jak můžu potvrdit (z upřímného zdroje), děti chodí do této třídy rády, na učitelku se vždy těší, s kamarády mají dobré vztahy a často se navštěvují i mimo školku.

Mateřská škola Fügnerovo náměstí

Podobně jako většina mateřských škol, i tato se pyšní rozlehlou zahradou s prolézačkami i přírodními překážkami a skrýšemi. Škola sousedí s velkým přírodním parkem, do kterého učitelky chodí často s dětmi na procházky

Vybrala jsem si třídu „Kot'at“, která je třídou smíšenou. Navštěvuje ji 26 dětí ve věku od 3 do 6 let. Ve třídě jsou vylepena pravidla, která učitelka stanovila společně s dětmi. Jejich dodržování děti berou zcela přirozeně a vážně. Zakládají si na dobrých vzájemných vztazích a pomoci.

2.3. Metodologie, sběr informací

Předmětem mého zkoumání byly děti navštěvující mateřskou školu a jejich rodiče. Získávání údajů proběhlo ve dvou mateřských školách v Českých Budějovicích a ve dvou mateřských školách v Písku.

V Českých Budějovicích jsem rodiče požádala o vyplnění dotazníků a s dětmi realizovala rozhovory.

V Písku jsem získávala informace týkající se dětí, rodiny a výchovy pomocí dotazníků vyplněných rodiči.

Ve všech čtyřech mateřských školách jsem absolvovala praxi, které vděčím za následnou téměř bezproblémovou spolupráci s dětmi při rozhovorech a za dobrou spolupráci s rodiči a učitelkami v daných třídách.

Metoda pro výzkumnou část **s rodiči**:

- **Dotazníkové šetření**

Výzkumná metoda využita při práci **s dětmi**:

- **Částečně standardizovaný rozhovor**

2.3.1 Dotazníkové šetření

Pro získání informací ze strany rodičů jsem zvolila dotazníkovou metodu. Dotazník je jednoduchý na vyplnění, časově nenáročný s možností vyplnit ho v klidu doma. Mnou sestavený dotazník obsahuje 14 srozumitelných a jasně formulovaných otázek. Otázky číslo 13 a 14 jsou otázkami otevřenými. Otázky č. 2, 5, 7, 9, 11, 12 jsou uzavřené. A polouzavřené jsou otázky č. 1, 3, 4, 6, 8.

V dotazníku jsem využila více typů možností jak na dané otázky odpovídat:

- přímé odpovědi na uzavřené otázky (ANO – NE)

- výběr z několika odpovědí
- volná odpověď (na otevřenou otázku)
- uvedení množství (jak často... jakým způsobem...)

Rodičům jsem dotazníky dala v MŠ osobně, abych jim mohla sdělit záměr svého výzkumu, slíbit anonymitu a nezneužití údajů. Vysvětlila jsem, že vyhodnotím nejprve dotazníky, poté rozhovory s dětmi a následně jejich odpovědi srovnám.

Uvědomuji si riziko nepravdivých odpovědí. Rodiče přemýšlejí spíše nad tím, aby odpověděli správně (podle toho, co uznají, že je dobré) a ne podle skutečnosti. Doufám, že anonymita napomůže většímu počtu pravdivých odpovědí. Tyto údaje zjistím z dotazníků, které vyhodnotím pomocí grafů.

V některé mateřské škole jsem vyplněné dotazníky získala zpět během pár dní, jinde až po několika týdnech. Dotazníků se mi bohužel vrátila sotva polovina, ale i tak je to jako vzorek dostačující. Na sestavení, rozdání, sesbírání a následné vyhodnocení dotazníků jsem si stanovila dobu dvou měsíců, což pro mě byla optimální doba pro celkové zpracování údajů mého výzkumu.

2.3.1.1. Vyhodnocení dotazníků

OTÁZKA Č. 1: Kolik máte dětí?

Graf č. 1

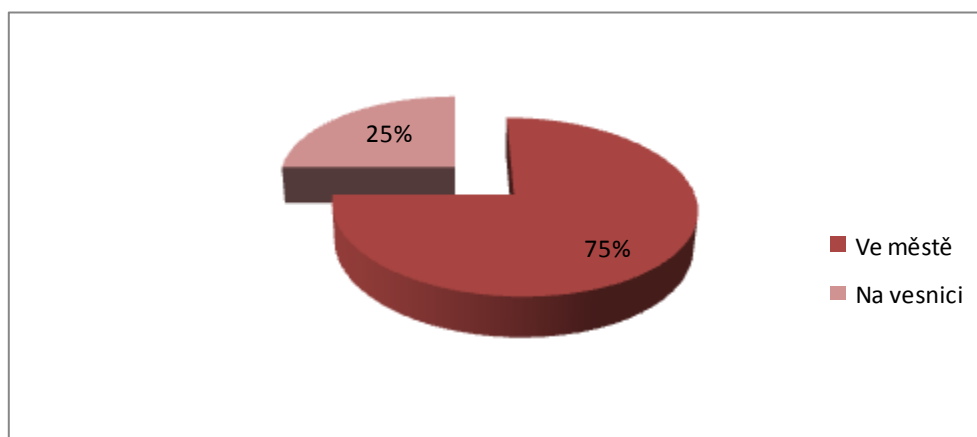

U této otázky byly instrukce jasné. Nepředpokládám, že u této otázky někdo odpovídal nepravdivě.

Z grafu je zřejmé, že nejčastější je rodina se dvěma dětmi. Na druhém místě se umístila rodina s více než dvěma dětmi, na posledním místě je rodina s jedináčkou. Tyto údaje vidím jako pozitivum. Je důležité, aby se dítě učilo žít v dětském kolektivu. Rodina s jedním dítětem může představovat riziko. Dítě má kolem sebe samé dospělé, snaží se jim přizpůsobovat a „obírá“ se o dětství.

OTÁZKA Č. 2: Žijete ve městě, nebo na vesnici?

Graf č. 2

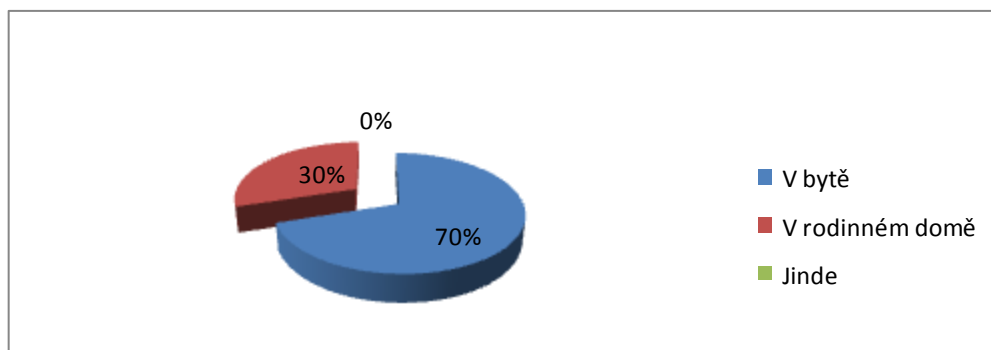

V této otázce jsem zjistila, že 30 rodin žije ve městě a 10 rodin na vesnici. I zde si myslím, že rodiče odpovídají pravdivě.

Z mé zkušenosti s dětmi z města a s dětmi z vesnice vyplývá, že vesnické děti se lépe zapojují do kolektivu, nedělají mezi lidmi rozdíly, jejich zájem o praktické činnosti je větší a mají všeobecnější přehled než děti městské. Děti žijící ve městě jsou podle mě vychovávány vhodnějšími výchovnými metodami a rodiče jim věnují více času. Vesnickým dětem nebývá věnováno tolik času, protože děti přirozeně využívají samostatné volné hry, jsou více samostatné. Děti vesnické mají zase lepší vztah k přírodě.

OTÁZKA Č. 3: Bydlíte v bytě, rodinném domě, či jinde?

Graf č. 3

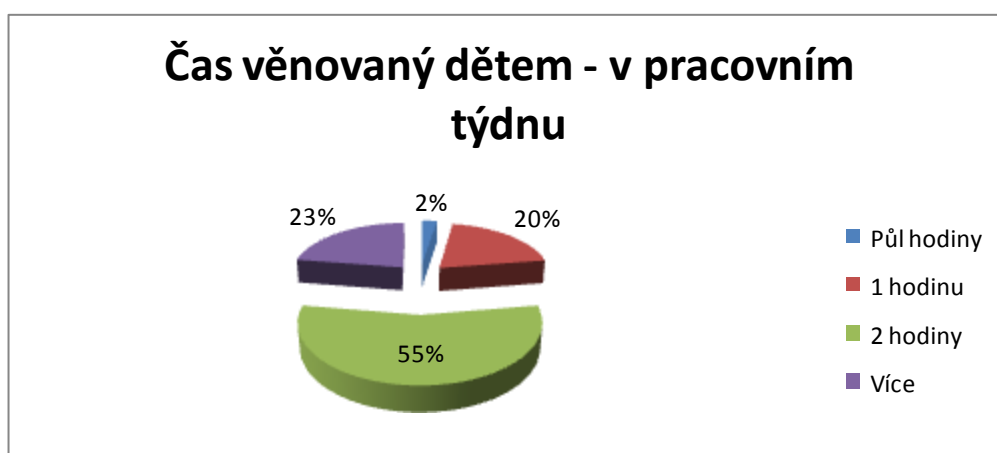

I tato otázka patří mezi ty, na které rodiče zpravidla odpovídají pravdivě. Rodinné prostředí, tedy i to, zda dítě žije v bytě, rodinném domě či jinde, ho ovlivňuje v jeho vývoji, dovednostech, zájmech.

Děti, které žijí v bytě a nemají příliš možností vyrazit do přírody, na chalupu aj., často tráví čas doma, sledují televizi, sedí u počítače. Zájmy a dovednosti dětí žijících v bytě a žijících v rodinném domě bývají odlišné. Mateřská škola se snaží o vyrovnávání těchto nerovností zahrnutím nejrůznějších činností do integrovaných bloků.

OTÁZKA Č. 4: Kolik času, v pracovním týdnu průměrně věnujete denně čistě jen Vašemu dítěti?

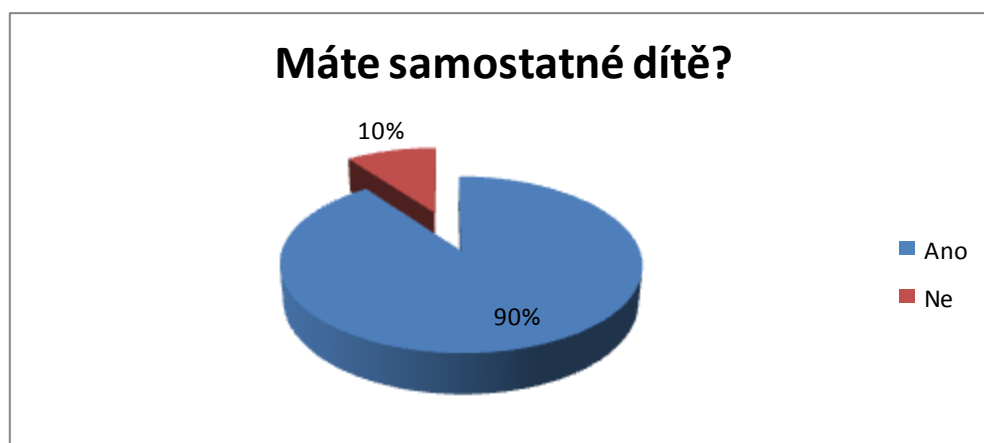
Graf č. 4

Pokud se většina rodičů (55%) věnuje svým dětem opravdu 2 hodiny denně v pracovním týdnu, myslím, že je to úspěch. Zde však narážíme na riziko nepravdivých odpovědí. Rodiče více přemýšlejí, co odpoví (snaží se odpovídat co nejlépe). Mám však pocit, že většina rodičů se k pravdě dosti přibližovala, protože jejich děti jsou velmi šikovné. Rodiče uváděli, že o víkendu se jim věnují mnohem více.

OTÁZKA Č. 5: Dokáže být Vaše dítě samostatné, abyste se doma mohli věnovat své práci, případně domácnosti?

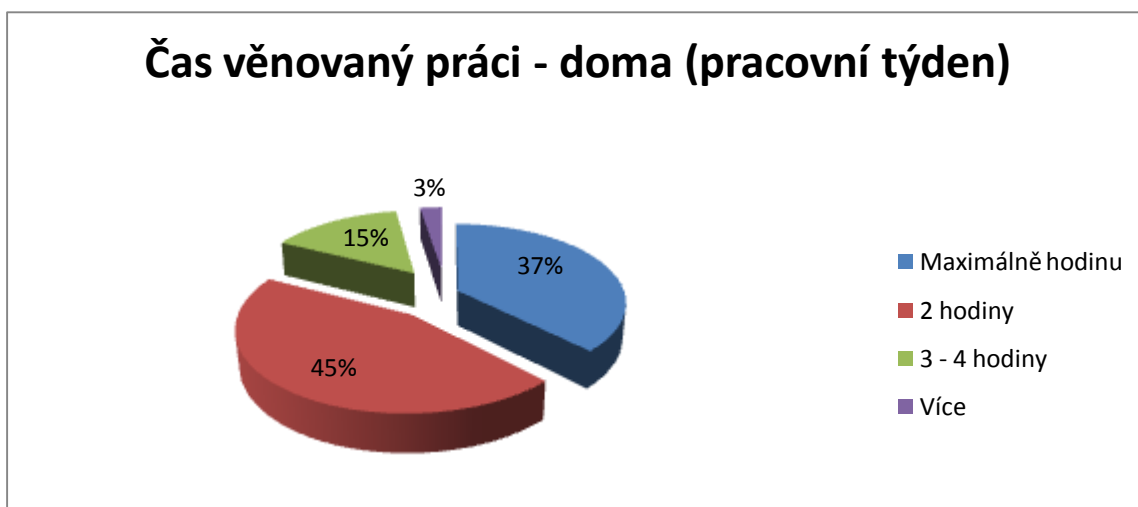
Graf č. 5

Samostatnost je jedna z dovedností, kterou se děti učí v mateřské škole. Myslím, že na konci docházky dětí do mateřské školy by odpovědi byly ještě jednoznačnější. U 10% rodičů, kteří odpověděli, že jejich dítě není samostatné, předpokládám, že se jednalo o nesamostatné děti, které do mateřské školy docházejí teprve krátkou dobu a tuto vlastnost teprve získávají.

OTÁZKA Č. 6: Kolik času doma (v pracovním týdnu) průměrně denně věnujete čistě jen své práci v přítomnosti dítěte?

Graf č. 6

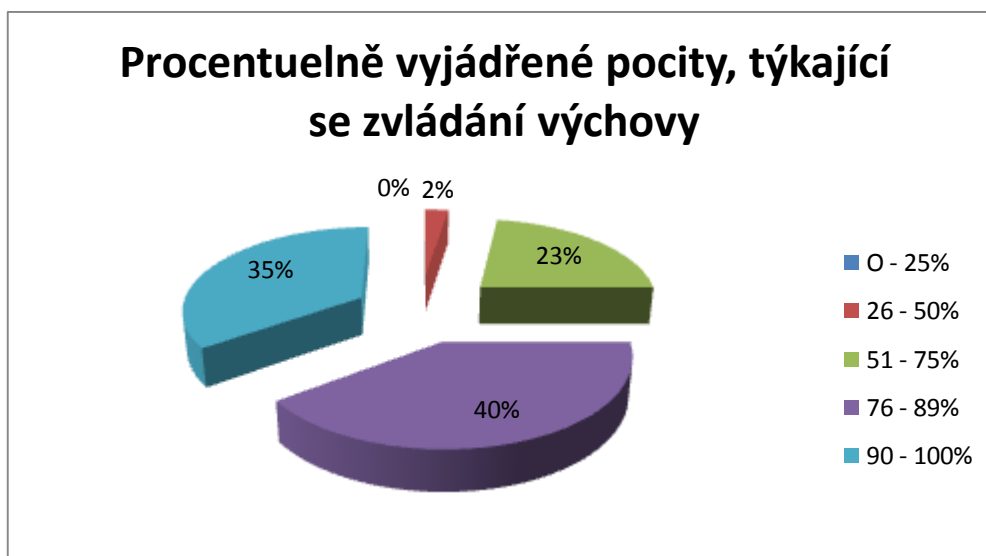

V dnešní hektické době, kdy si většina lidí stěžuje na nedostatek času, je jisté, že rodiče nemají na dítě vždy tolik času, kolik by si mnohdy přáli.

Rodiče své práci doma věnují nejčastěji 2 hodiny, dále uvádějí 1 hodinu, poté 3 až 4 hodiny a jen v ojedinělých případech více, než je výše uvedeno.

OTÁZKA Č. 7: Na kolik % máte pocit, že zvládáte výchovu Vašeho dítěte?

Graf č. 7

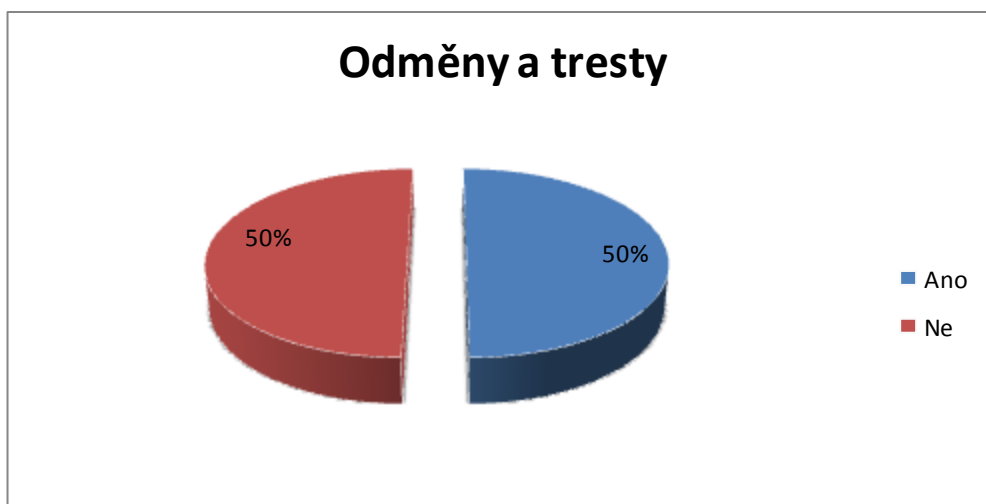

Tato otázka je velice specifická. Záleží na individuálním vnímání toho, co je ve výchově správné a co ne. Je to založeno na subjektivním pocitu, proto se odpovědi nemusí přibližovat skutečnosti (kdyby několik osob hodnotilo zvládání výchovy ve stejné rodině, jistě by se odpovědi lišily).

Předpokládala jsem, že rodiče budou své výchovné počínání spíše idealizovat. Vzhledem k tomu, že většinu rodičů znám a mám o nic základní informace od učitelek dané třídy, odpovědi mě překvapily, protože jsem přístupy některých rodičů byla nadšená, hlavně tedy ve třídě waldorfské. 14 rodičů má pocit, že zvládá výchovu svého dítěte na 90-100%, na 76-89% 16 rodičů, na 51-75% 9 rodičů, na 26-50% překvapivě 1 rodič a na 0-25% žádný rodič.

OTÁZKA Č. 8: Využíváte při výchově odměn a trestů?

Graf č. 8

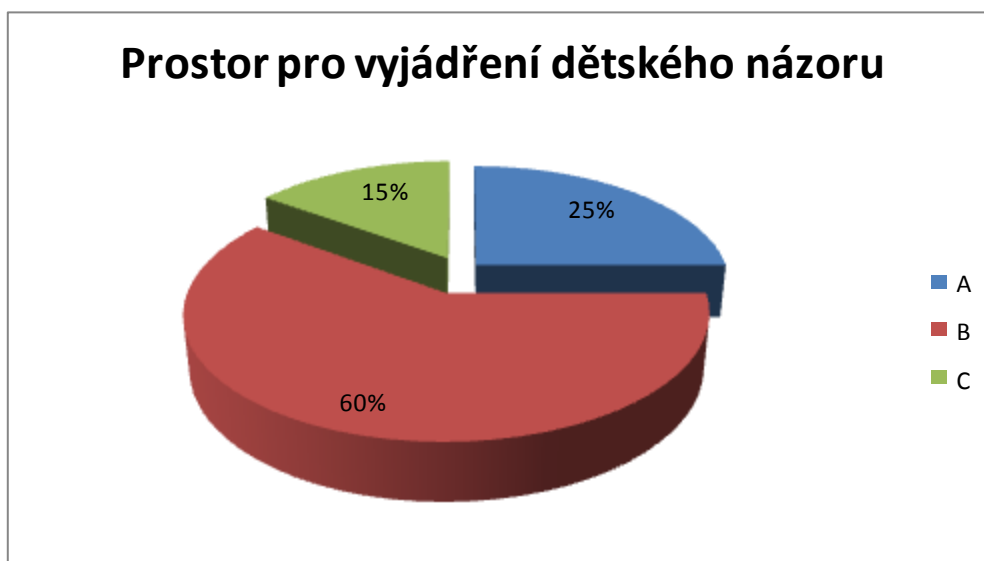
Odpovědi jsou naprosto vyrovnané. Polovina rodičů pokládá využívání odměn a trestů za součást svého výchovného působení, druhá polovina nikoliv.

OTÁZKA Č. 9: Když řešíte s dítětem nějaký konflikt, dáte mu prostor, aby se ke vzniklé situaci vyjádřilo, nebo vyvodíte závěr (případně určíte trest) Vy, jakožto starší a zkušenější?

Vysvětlivky:

- A) Ano, vyvodím závěr já.
- B) Dám dítěti prostor pro vyjádření jeho pocitů a názoru a společně se dohodneme na řešení.
- C) Nechám dítě, aby se k vzniklé situaci vyjádřilo, případně si určilo trest, s kterým budu souhlasit i já.

Graf č. 9

Z vyhodnocení této otázky vyplývá, že 75% rodičů využívá převážně demokratického stylu výchovy, který je charakteristický dostatečným prostorem pro vyjádření dítěte, vztah mezi rodiči je spíše kamarádský, důležitá je společná komunikace. Ze 75% rodičů 60% rodičů dohodne řešení či trest společně s dítětem a 15% rodičů nechá dítěti volnost v řešení, přičemž ale vše koordinuje a usměrňuje.

25% rodičů vyvodí závěr samo, využívá tedy styl autoritativní.

OTÁZKA Č. 10: Kdo je ve Vaší rodině hlavní „vychovávatel“?

Graf č. 10

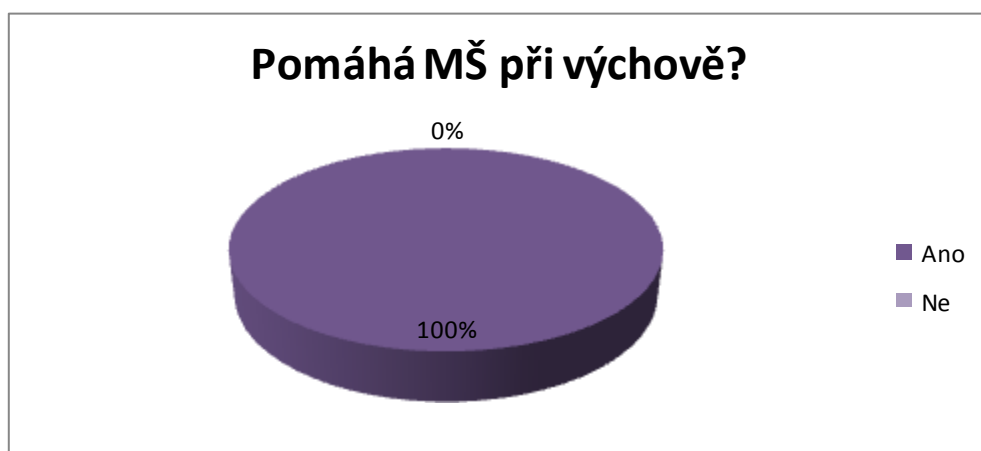

Matka bývá zpravidla tou osobou, která s dítětem tráví nejvíce času, je s ním na mateřské a později na rodičovské dovolené. Děti bývají na matce citově závislé, potřebují její ochranu a v předškolním věku je to ona, kterou většinou berou jako hlavní „vychovatelku“.

V současné době se k radosti matkám zapojují mnohem více do výchovy otcové. Pyšní se přirozeným respektem a pro děti jsou často hrdinou. 3% rodičů odpověděla, že jsou hlavními vychovateli oba.

OTÁZKA Č. 11: Máte pocit, že Vám s výchovou pomáhá mateřská škola?

Graf č. 11

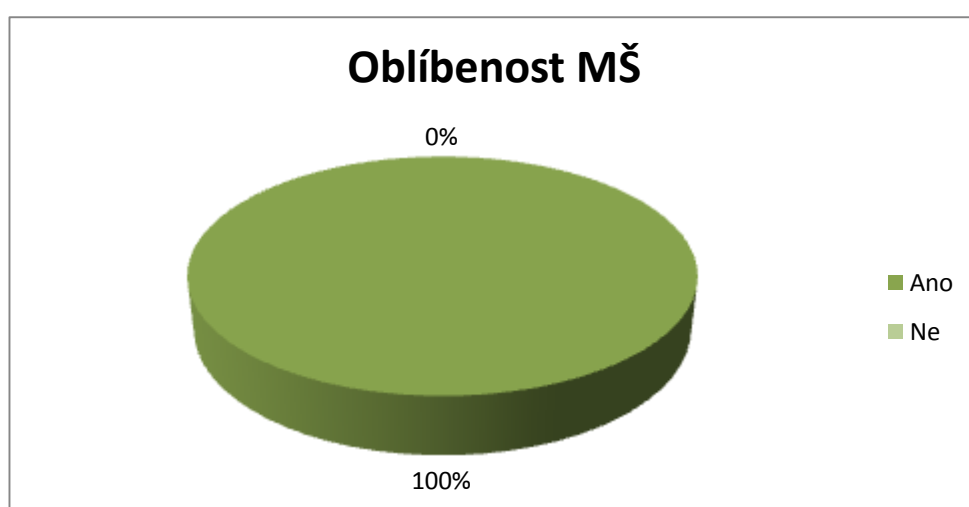

V teoretické části této práce jsou popsány pozitiva mateřské školy a její vliv na dítě. Dítě se zde mnoho učí, navazuje přátelské vztahy. Mateřská škola doplňuje rodinnou výchovu, což všichni rodiče (100%) jen potvrzují.

Mateřská škola dítěti napomáhá po psychické, fyzické i sociální stránce. Co se dítě v mateřské škole učí, to je zmíněno níže, viz otázka číslo 14.

OTÁZKA Č. 12: Myslíte, že Vaše dítě navštěvuje rádo mateřskou školu?

Graf č. 12

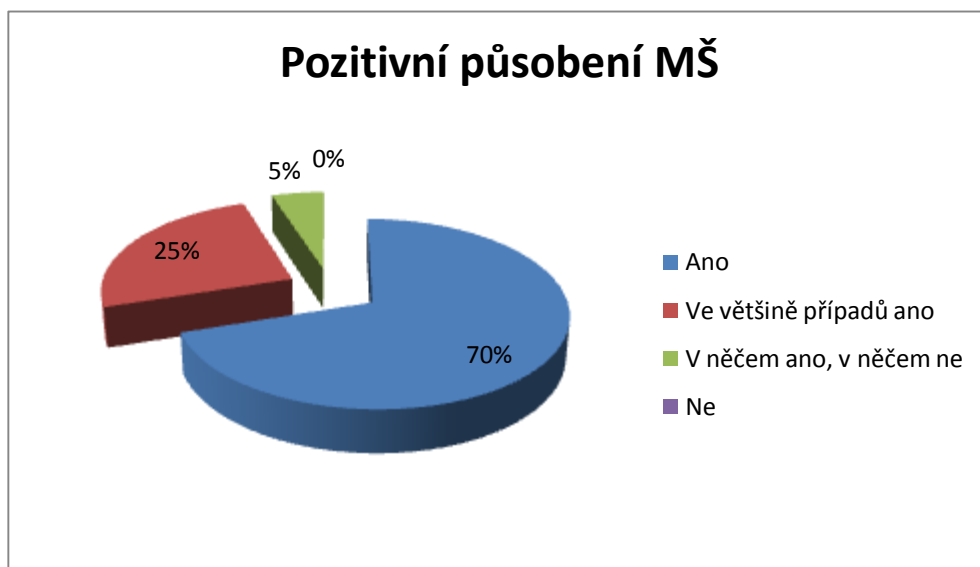

Rodiče mohou posoudit, zda se dítěti v mateřské škole líbí podle toho, jak se dítě do školky těší, s jakým nadšením a pravidelností o ní vypráví, a také podle toho, co o ní vypráví. Děti jsou upřímné bytosti, které Vám bez okolků řeknou, co si myslí, ještě si neuvědomují, zda je vhodné odpovídat tak či onak, odpovídají zpravidla podle pravdy. I když „jejich pravda“ je do značné míry ovlivněna dětskou fantazií.

V kapitole Srovnání odpovědí rodičů a odpovědí dětí se od dětí dozvíme, zda se jim v mateřské škole líbí.

OTÁZKA Č. 13: Myslíte, že mateřská škola na Vaše dítě působí pozitivně?

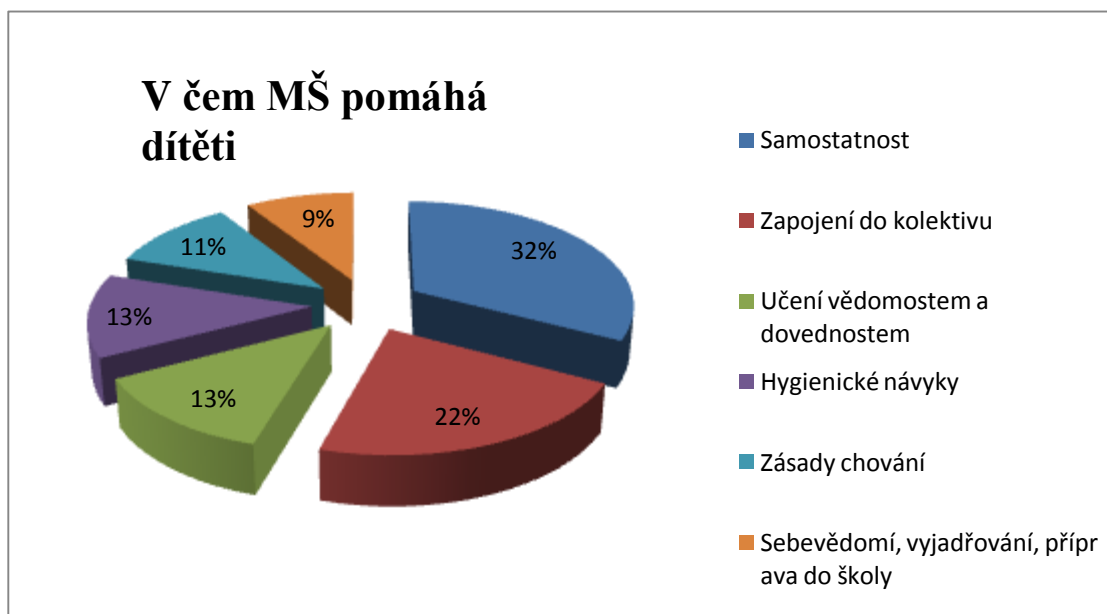
Graf č. 13

V teoretické části se zabývám převážně pozitivním vlivem mateřské školy, proto mě těší, že většina rodičů, tedy 70% dotázaných, si myslí, že mateřská škola má na jejich dítě pozitivní vliv. 25% dotázaných se domnívá, že ve většině případů MŠ opravdu působí pozitivně, nevyvracejí však, že občas může působit i negativně. 5% dotázaných uvádí, že na jejich dítě MŠ působí v některých situacích pozitivně, v jiných nikoliv.

OTÁZKA Č. 14: Je něco, v čem Vám, respektive Vašemu dítěti mateřská škola pomohla?

Graf č. 14

(Zdrojem všech grafů je vlastní výzkum)

Na tuto otázku rodiče odpovídali volně, podle svého pocitu. Nejvíce rodičů uvedlo, že se jejich dítě učí samostatnosti (32%), dále zapojení do kolektivu (22%), na stejném místě se umístilo učení vědomostem a dovednostem a hygienickým návykům (13%), dále pak zásady chování (11%) a v posledních 9% uváděli získání sebevědomí, vyjadřovací schopnosti a přípravu do školy.

2.3.2. Částečně standardizovaný rozhovor s dětmi

Jedná se o rozhovor, kdy je pevně stanoven cíl a záměr rozhovoru, stanovila jsem přesný počet i znění otázek, na které jsem chtěla získat odpovědi. Cesta k odpovědím nebyla přesně stanovena, u dětí je třeba individuální přístup, který byl nutný i pro získání odpovědí. U každého dítěte bylo pořadí otázek trochu jiné a v některých případech bylo nutné přidat i další otázky, díky nimž jsem získala požadované odpovědi.

Sestavila jsem otázky pro rozhovor s dětmi, který jsem vedla s těmi, jejichž rodiče vyplnili dotazník. Na rozhovoru s dětmi se mi líbila jejich upřímnost a přímá odpověď.

2.3.2.1 Vyhodnocení odpovědí dětí

V této kapitole podkapitole vyhodnocuji odpovědi dětí na otázky, které nebudu srovnávat s odpověďmi rodičů,

Otázka č. 7: Co se ti doma nejvíc líbí? A co tam nejraději děláš?

Většina dětí odpověděla, že se jim líbí doma všechno, nejčastěji uváděly jejich oblíbené hračky, např. panenky, plyšáky, autíčka a výjimečně zmínily televizi a počítač.

Ukázky odpovědí:

- Nejradši mám, když si se mnou bratříček hraje.
- Mám ráda vysavač, pomáhám mamince.
- Asi kamarádku vedle nás. A taky hraní s bráchou.

Otázka č. 8: Je něco, co se ti doma nelíbí?

Děti odpovídaly, že doma mají rády všechno, ale i přesto jich pár něco uvedlo. Předpokládala jsem, že děti budou odpovídat často negativně, že budou popisovat případné rodinné hádky, neshody rodičů, či nějaké nepřátelské společenské vztahy.

Ukázky odpovědí:

- Nelíbí se mi, že můj brácha je pořád na notebooku.
- Nemám ráda, když musíme jet pryč, třeba do Prahy.
- Když mi bráška všechno bourá.
- Schody.
- Staré hračky.

Otázka č. 9: Chodíš s rodiči často ven, nebo jste víc doma?

8 dětí odpovědělo, že jsou s rodiči spíše doma, a 7 dětí odpovědělo, že chodí často ven.

U této otázky jsou odpovědi velice vyrovnané. Vzhledem k současnému sedavému způsobu života většiny lidí je 7 odpovědí potvrzujících, že tráví rodiče se svými dětmi dostatek času venku, velmi potěšujících a pozitivních.

Otázka č. 10: Co s rodiči děláte doma?

Odpovědi dětí:

- Třeba něco pečeme nebo vaříme. S tatškou se hrajeme na schovku.
- Hrajeme si, stavím puzzle
- Hraju si sama. Někdy vyrábím s bráchou.
- Maluju si. Hrajeme si nebo uklízíme myčku.
- Hrajeme si. (3krát)
- Vařím a pomáhám babičce.
- Hrajeme si a chodíme bobovat.
- Jdu si hrát s bráškou a taky chodíme ven.
- Papáme a vaříme.
- Dívám se na pohádky
- Sáňkujeme.
- Já si jen tak běhám.
- Zametáme

Zde každé dítě otázku pojalo trochu odlišně. Některé děti uváděly činnosti, které rády dělají se svými rodiči a jsou součástí hry či řízené činnosti. Jiné děti se hluboce zamyslely a zmínily činnosti, které jsou spíše domácími pracemi nežli zábavou, záleží však na tom, zda dítě dělá tyto práce dobrovolně, či je rodiči nuceno k pomoci.

Otázka č. 11: Hlídá tě taky někdo jiný než maminka s tatínkem?

Nejčastěji uváděly sourozence, poté prarodiče, v ojedinělých případech tetu.

Otázka č. 12: Líbí se ti ve školce? Co se ti tu nelíbí?

CO SE DĚTEM VE ŠKOLCE LÍBÍ	CO SE DĚTEM VE ŠKOLCE NELÍBÍ
Líbí se mi tu skoro všechno.	Nemám ráda, když mi někdo nadává nebo když se děti hádají.

Mám to tu ráda. Líbí se mi kuchyňka, kráček a stavebnice.	Nelíbí se mi, když mi někdo bourá stavebnici. A taky když mě kluci bouchají.
Líbí se mi domeček a hračky.	Nelíbí se mi kuchyňka.
Všechny hračky. Mám tu rád kamarády.	Nemám ráda hádání, zlobím se přitom.
Rád si tu maluju.	Nelíbí se mi, když mě někdo mlátí.
Líbí.	
Rád si hraju s kamarády.	Nemám rád, když mi někdo něco udělá.
Všechno.	
Všechno.	Nelíbí se mi, když se děti hádají.
Hračky.	Stavebnice.
Líbí se mi kočárek a kuchyňka.	Nelíbí se mi autíčka.
Nejvíce se mi líbí lego a taky kuchyňka.	Nelíbí se mi traktory.
Líbí se mi hraní.	Nemám ráda, když mě někdo honí.
Líbí se mi, ale už chci jít radši do školy.	
Líbí se mi hračky.	Všechno se mi líbí.

Děti uváděly nejrozličnější hračky podle svých individuálních zájmů. Hračky uváděly jak u kolonky „Co se mi ve školce líbí“, tak v kolonce „Co se mi ve školce nelíbí“. Děti zmiňovaly své oblíbené činnosti, mezi ně patří volná hra, hra s kamarády. Negativně vnímají, různé hádky, ubližování, naschvály.

2.3.3. Srovnání odpovědí rodičů a odpovědí dětí

Vyhodnotila a srovnala jsem 15 odpovědí dětí a jejich rodičů na podobné otázky (otázky č. 2-6, viz příloha č. 2 + otázky z dotazníků uvedené v příloze č. 1)

Otázka č. 2 - Posloucháš víc maminku, nebo tatínka? Neboli, kdo je hlavní vychovávatel?

U této otázky se lišilo 7 odpovědí, z toho:

- 4 děti odpověděly, že více poslouchají tatínka, kdežto rodiče si mysleli, že více poslouchají maminku
- 2 děti uvedly, že poslouchají oba rodiče stejně, přičemž rodiče opět uvedli maminku jako hlavní „vychovávatelku“
- 1 dítě uvedlo, že poslouchá víc maminku, přičemž rodič měl pocit, že poslouchá víc tatínka

Otázka č. 3 - Hrají si s tebou tví rodiče, když se vrátíte domů? Kolik času průměrně denně věnujete čistě jen svému dítěti? U této otázky se lišilo 5 odpovědí.

Odpovědi dětí	Odpovědi rodičů
Nehrají si se mnou.	2hodiny
Ne, musím si hrát sama.	2hodiny
Jenom někdy	3hodiny
Hraju si sama.	5hodin
Nemají na mě moc čas.	2hodiny
Jen někdy, spíš koukám sama na telku.	5hodin

Otázka č. 4 - Pracují doma tví rodiče? Kolik času doma denně věnujete čistě jen své práci v přítomnosti dítěte?

U této otázky se děti shodly, že rodiče doma mají nějakou práci (ale je těžké určit, kolik času jí věnují), při které se nemohou věnovat dětem. Jejich rodiče v dotazníku uvedli, že své práci doma věnují 2 hodiny denně, jeden rodič uvedl 1 hodinu.

Otázka č. 5 - Když uděláš něco správně, pochválí tě, jak? Využíváte při výchově odměn?

U této otázky se lišilo 8 odpovědí.

Odpovědi dětí	Odpovědi rodičů
Jo, pohladí mě.	Ano – sladké
Ano, vždycky mě pochválí.	Ne
Ano. Dobře mě pochválí.	Ne
Jo, přečtou mi pohádku.	Ne
Ano, ale nevím jak.	Ne
Pohladí mě.	Ano – slovní pochvala
Ano, dostanu sladkost.	Ne
Řeknou mi, že jsem šikula.	Ano – sladkost

Otázka č. 6 - Když uděláš něco špatně, potrestají tě, jak? Využíváte při výchově trestů?

U této otázky se lišilo 7 odpovědí.

Odpovědi dětí	Odpovědi rodičů
Dostanu na zadek. A ještě nemůžu na počítač, ani koukat na televizi.	Ne
Ano, plácnou mě přes zadek.	Ne
Jo, dostanu vařečkou.	Ano – slovní
Nazlobí se na mě.	Ano – zákazy oblíbených činností
Když zlobím, tak nemůžu koukat na televizi.	Ne
Jo, potrestají mě.	Ne
Vždycky na mě trošku křičí.	Ano – dostane na zadek

Srovnané odpovědi, hlavně tedy jejich odlišnosti je třeba brát s lehkým nadhledem a nestavit se ani na stranu dítěte ani na stranu rodiče. Každý má trochu jiné pocity, odlišné vnímání dané otázky. Je zde riziko jiné interpretace otázek u dětí a rodičů. Děti hodnotíme jako upřímnější, podstatnou roli u jejich odpovědí hraje i fantazie. Dítě a rodič například vnímá jinak čas (pro dítě je dlouhá doba někdy i pár minut).

Závěr

O rodině a výchově toho již bylo napsáno opravdu hodně a dalo by se v tom pokračovat. Výchova je složitý, dlouhodobý proces formující a pozitivně (tedy aspoň záměr je pozitivní) ovlivňující osobnost dítěte. Nedílnou součástí výchovy je bezesporu rodina, která je popsána v teoretické části. Podpůrcem výchovy je mateřská škola, doplňující výchovné působení rodiny, které se též věnuje v jedné ze čtyř kapitol teoretické části své práce. Ve výchově i vzdělávání lze využívat různých metod, forem a pomůcek, respektujících individualitu dítěte. V teoretické části jsem tedy pracovala na objasnění čtyř nejdůležitějších pojmů (kapitol) – Dítě, Rodina, Výchova, Mateřská škola.

Cílem mé bakalářské práce bylo objasnit vliv rodiny na výchovu dítěte a potvrdit důležitost přítomnosti mateřské školy jako podpůrce či korektora výchovného stylu rodiny.

Rodina dítě ovlivňuje v jeho názorech, postojích, zvyklostech. Dítě přirozeněji přijímá a prosazuje to, co je mu z rodiny dobře známo. Vidí určitý vzor, ať už pozitivní či negativní a podle něho se projevuje při volné hře, řízené činnosti, spontánním projevu a při běžných situacích života ve společnosti. Vliv rodiny na projev a vývoj dítěte opravdu nelze vyvrátit. Každá rodina je jiná a ovlivňuje dítě trochu jinak, jiným způsobem, ale vždy ho ovlivňuje.

I mateřská škola dítě velmi ovlivňuje. Vzhledem ke vzdělaným pedagogům a stále se zlepšujícím metodám vzdělávání a výchovy převážně pozitivně. A mohu potvrdit, že je pro výchovu dítěte MŠ opravdu důležitá.

V praktické části jsem vyhodnocovala odpovědi rodičů, získané dotazníky. Dále odpovědi dětí, získané s rozhovorů a jako zajímavost jsem využila srovnání odpovědí rodičů a dětí. Z vyhodnocení výzkumu jsem velice mile překvapena a doufám, že odpovědi jsou z větší míry pravdivé.

Téma pro mě bylo velice zajímavé a poučné uplatnitelné k budoucímu působení v mateřské škole.

Seznam použité literatury

- [1] AUGUSTYN, J.: *Být otcem*. Kostelní vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2004. 236 s. ISBN 80-7192-81-0.
- [2] HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha, Budka, 2. vydání, 1994. 297 s. ISBN 80-901549-0-5.
- [3] HAVLÍK, R. KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha, Portál, 2002. 184 s. ISBN 80-7178-635-7.
- [4] HELUS, Z.: *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha, Portál, 2004. 228 s. ISBN 80-7178-888-0.
- [5] JUNGWIRTHOVÁ, I. *Pohodoví rodiče – pohodové děti*. Praha, Portál, 2009. 173 s. ISBN 978-80-7367-536-3.
- [6] KOPŘIVA, P.: NOVÁČKOVÁ, J.: NEVOLOVÁ, D.: KOPŘIVOVÁ, T.: *Respektovat a být respektován*. 3. vydání. Kroměříž, Spirála, 2008. 286 s. ISBN 978-80-904030-0-0.
- [7] MATĚJČEK, Z.: *Co děti nejvíce potřebují*. Praha, Portál, 2007. 108 s. ISBN 978-80-7367-272-0.
- [8] MATĚJČEK, Z.: *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha, Portál, 1999. 143 s. ISBN 978-80-7367-325-3.
- [9] MATĚJČEK, Z. DYTRYCH, Z.: *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha, Grada publishing a.s., 2002. 128 s. ISBN 80-247-0332-7.
- [10] MOŽNÝ, I.: *Sociologie rodiny*. Praha, Sociologické nakl., 1999. 251 s. ISBN 80-85850-75-3.
- [11] PRŮCHA, J.: WALTEROVÁ, E.: MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*. 4., aktualizované vydání. Praha, Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
- [12] SHARRY, J. *Řešíme problémy s výchovou dětí a dospívajících*. Brno, Computer Press, a.s., 2006. 143 s. ISBN 80-251-1295-0.

[13] SCHAEFFER, E.: *Co je rodina?* Praha, Návrat domů, 1995. 278 s. ISBN 80-85495-41-4.

[14] SCHWENGELER, B.: SCHWENGELER, Y. *Slasti a strasti výchovy.* Ostrava, Ethos, 1993. 156 s.

[15] SVOBODOVÁ, E. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání.* 1. vydání. Praha: Raabe, 2007. 134 s. ISBN 80-86307-39-5.

[16] WARD, B.: *Péče o dítě 3-6 let.* Martin, Osveta, 1996. 215 s. ISBN 80-88824-46-X.

Webové stránky:

[17] *Základní statistické údaje z oblasti školství ve školním roce 2010/11* (online).
(citováno 15. 3. 2011)

Dostupné z webu:

<http://www.reditelskoly.cz/show.asp?id=889>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník pro rodiče

Příloha č. 2 – Otázky pro rozhovor s dětmi

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník pro rodiče

Dotazník pro účely výzkumu v bakalářské práci studentky pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Dobrý den, jsem studentkou Pedagogické fakulty JČU v Českých Budějovicích, Denisa Stoszková. Prosím Vás o vyplnění krátkého dotazníku, který je anonymní. Jen Vás prosím o vyplnění křestního jména Vašeho dítěte, které je nezbytné pro vyhodnocení mého výzkumu. Téma mé bakalářské práce je rodina a výchova, přičemž se zabývám především vlivem rodiny a mateřské školy na výchovu dítěte.

Křestní jméno Vašeho dítěte.....

Informace ke správnému vyplnění dotazníku:

U otázek 1 až 12 vždy zakroužkujte 1 možnost, případně doplňte Vaši odpověď do vymezené kolonky. U otázky 13 a 14 prosím o Vaši písemnou odpověď.

1. Kolik máte dětí?
 - a) 1
 - b) 2
 - c) Více – uveďte počet ...
2. Žijete:
 - a) Ve městě
 - b) Na vesnici
3. Bydlíte:
 - a) V bytě
 - b) Rodinném domě
 - c) Jinde – uveďte kde
4. Kolik času průměrně denně věnujete čistě jen svému dítěti?
 - a) Půl hodiny
 - b) 1 hodinu
 - c) 2 hodiny
 - d) Více – uveďte počet hodin
5. Dokáže být Vaše dítě samostatné, abyste se doma mohli věnovat své práci, případně domácnosti?

Ano – Ne
6. Kolik času doma denně věnujete čistě jen své práci v přítomnosti dítěte?
 - a) Maximálně 1 hodinu
 - b) 2 hodiny

- c) 3 – 4 hodiny
 - d) Více – uveďte počet hodin
7. Na kolik % máte pocit, že zvládáte výchovu Vašeho dítěte?
- a) 0 – 25%
 - b) 26 – 50%
 - c) 51 – 75%
 - d) 76 – 89%
 - e) 90 – 100%
8. Využíváte při výchově odměn a trestů?
- a) Ne
 - b) Ano – uveďte jaké
9. Když řešíte s dítětem konflikt, dáte mu prostor, aby se k celé situaci vyjádřilo, nebo vyvodíte závěr (případně určíte trest) Vy, jakožto starší a zkušenější?
- a) Ano, vyvodím závěr já.
 - b) Dám dítěti prostor pro vyjádření jeho pocitů a názorů a společně se dohodneme na řešení.
 - c) Nechám dítě, aby se k vzniklé situaci vyjádřilo, případně si samo určilo trest, s kterým budu souhlasit i já.
10. Kdo je ve Vaší rodině hlavní „vychovávateľ“?
- a) Maminka
 - b) Tatínek
 - c) Prarodiče
 - d) Jiní – uveďte kdo.....
11. Máte pocit, že Vám s výchovou pomáhá mateřská škola?
- Ano – Ne
12. Myslíte, že Vaše dítě navštěvuje rádo mateřskou školu?
- Ano – Ne
13. Myslíte, že mateřská škola na Vaše dítě působí pozitivně?
14. Je něco, v čem Vám, respektive Vašemu dítěti mateřská škola pomohla?

Mockrát Vám děkuji za pravdivé vyplnění dotazníku.

Ještě jednou Vás ujišťuji, že Vaše jméno (které nikde nevyplňujete) ani jméno Vašeho dítěte nebude v mé bakalářské práci zveřejněno, ani nikde jinde. Získané údaje použiji jen pro soukromé účely, tedy pro svůj výzkum.

Příloha č. 2 - Otázky pro rozhovory s dětmi:

1. Kolik máš sourozenců?
2. Posloucháš víc maminku, nebo tatínka?
3. Hrají si s tebou tví rodiče, když se vrátíte domů?
4. Pracují hodně tví rodiče?
5. Když uděláš něco správně, pochválí tě?
6. Když uděláš něco špatně, potrestají tě? Jak?
7. Co se ti doma nejvíc líbí? A co tam nejraději děláš?
8. Je něco, co se ti doma nelíbí?
9. Chodíš s rodiči často ven, nebo jste víc doma?
10. Co s rodiči doma děláte?
11. Hlídá tě taky někdo jiný než maminka s tatínkem?
12. Líbí se ti ve školce? Co se ti tu nelíbí?